

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนชุมชน : กรณีศึกษาดำบลบางนางลี่
อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม

People Participation in Setting Community Plans : A Case Study of
Bang Nang Li Sub-district, Amphawa District, Samutsongkhram Province

ศักดิ์ แสงฉาย¹ วิลาสินี จินตลิขิตดี¹ มาธินี คงสถิตย์¹ ณัฐพล พัวประเสริฐ¹

Sakapas Saengchai¹, Vilasinee Jintalikhitdee¹, Mathinee Khongsatid¹, Nattapol Pourprasert¹

บทคัดย่อ

การศึกษความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนชุมชน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยมีจำนวน 349 คน ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ยอมรับความผิดพลาดได้ที่ 0.05 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลคือ แบบสอบถาม ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.885 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ แจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ Chi-Square ผลการศึกษาพบว่า ภาพรวมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนชุมชนอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.48 เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า การเตรียมความพร้อมของชุมชน อยู่ในระดับมาก ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูลชุมชน การกำหนดเป้าหมายและทิศทางการพัฒนา การกำหนดแผนงานโครงการพัฒนาชุมชน และการปฏิบัติตามแผนชุมชนอยู่ในระดับปานกลาง สำหรับปัจจัยส่วนบุคคล เพศ อายุ อาชีพ ไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนชุมชน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนวุฒิการศึกษาและสมาชิกอยู่บ้าน มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนชุมชน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ABSTRACT

The Study on relationships between personal factors and people participation in setting community plans. The samples of the research were 349 persons at the confident level of 95% and the significant level of 0.05. The data collection tool was the questionnaire at the confident level of 0.885. The study results revealed that the overall people participation was at the moderate level, with an average of 3.48. Considering each aspect, community preparedness was at the high level; while goal setting and development direction, project plan on community development and setting plan implementation were at the moderate level. In terms of the personal factors, sex, age and occupation had no relationship with people participation in setting community plans. Educational degree and household member had relationships with people participation in setting community plans at the significant level of 0.05.

Key Words: people participation, community plans, community development

e-mail address: sakapas.sa@ssru.ac.th

¹คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา กรุงเทพฯ 10300

¹Faculty of Humanities and Social Sciences, Suan Sunandha Rajabhat University, Bangkok 10300

บทนำ

ในการบริหารราชการเพื่อประโยชน์สุขของประชาชนตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 87 ได้ระบุแนวนโยบายด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ 5 ข้อ ดังนี้ 1) ส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น 2) ส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตัดสินใจทางการเมือง การวางแผนพัฒนาทางเศรษฐกิจ และสังคม รวมทั้งการจัดทำบริการสาธารณะ 3) ส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐทุกระดับ ในรูปแบบองค์กรทางวิชาชีพหรือตามสาขาอาชีพที่หลากหลาย หรือรูปแบบอื่น 4) ส่งเสริมให้ประชาชนมีความเข้มแข็งในทางการเมือง และจัดให้มีกฎหมายจัดตั้งกองทุนพัฒนาการเมืองภาคพลเมืองเพื่อช่วยเหลือการดำเนินกิจกรรมสาธารณะของชุมชน รวมทั้งสนับสนุนการดำเนินการของกลุ่มประชาชนที่รวมตัวกันในลักษณะเครือข่ายทุกรูปแบบให้สามารถแสดงความคิดเห็นและเสนอความต้องการของชุมชนในพื้นที่ 5) ส่งเสริมและให้การศึกษแก่ประชาชนที่เกี่ยวกับการพัฒนาการเมืองและการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รวมทั้งส่งเสริม ให้ประชาชนได้ใช้สิทธิเลือกตั้งโดยสุจริตและเที่ยงธรรม จากข้อความในรัฐธรรมนูญ แสดงถึง ความสำคัญในการบริหารราชการแผ่นดินที่มีความจำเป็นต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาทุกชั้นตอน อย่างต่อเนื่องและโปร่งใสในทุกระดับของสังคม

การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นกระบวนการซึ่งประชาชน หรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้มีโอกาสแสดงทัศนะและเข้าร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ที่มีผลต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน รวมทั้งมีการนำความคิดเห็นดังกล่าวไปประกอบการพิจารณากำหนดนโยบายและการตัดสินใจของรัฐ การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นกระบวนการสื่อสารในระบบเปิด กล่าวคือ เป็นการสื่อสารสองทาง ทั้งอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ ซึ่งประกอบไปด้วยการแบ่งสรรข้อมูลร่วมกันระหว่างผู้มีส่วนเสียและเป็นการเสริมสร้างความสามัคคีในสังคม ทั้งนี้เพราะการมีส่วนร่วมของประชาชน เป็นการเพิ่มคุณภาพของการตัดสินใจการลดค่าใช้จ่ายและการสูญเสียเวลา เป็นการสร้างฉันทามติ และทำให้ง่ายต่อการนำไปปฏิบัติ ช่วยให้เกิดความน่าเชื่อถือและความชอบธรรม รวมทั้งเป็นการพัฒนาความเชี่ยวชาญและความคิดสร้างสรรค์ของของสาธารณชน

แผนชุมชน เป็นการกำหนดอนาคตและกิจกรรมพัฒนาของชุมชนโดยเกิดขึ้นจากคนในชุมชนที่มีการรวมตัวกันจัดทำแผนงานขึ้นมา เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาชุมชนหรือท้องถิ่นของตนเองให้เป็นไปตามที่ ต้องการ และสามารถแก้ปัญหาที่ชุมชนเผชิญอยู่ร่วมกัน โดยคนในชุมชนมีส่วนร่วมคิด ร่วมกำหนดแนวทาง และทำกิจกรรมการพัฒนาร่วมกัน โดยยึดหลักการพึ่งตนเอง ลดการพึ่งพิงภายนอก ด้วยการคำนึงถึงศักยภาพทรัพยากร ภูมิปัญญา วิถีชีวิต วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นเป็นหลัก จึงกล่าวได้ว่า แผนชุมชน เป็นของชุมชน ดำเนินการโดยชุมชนและเพื่อประโยชน์ของชุมชนโดยสรุปแผนชุมชน คือ แผนที่คนในชุมชนร่วมกันคิด ร่วมกันกำหนดเพื่อวางเป้าหมายในการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นของตนเอง โดยใช้ข้อมูลเป็นฐาน แผนที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของคนในชุมชนโดยตรง แผนงานหรือกิจกรรมทางเลือกที่เกี่ยวกับการพัฒนาและการแก้ไขปัญหาของคนในชุมชน กิจกรรมหรือแผนงานที่คนในชุมชนช่วยกันคิด เพื่อให้อนาคตของคนในชุมชนเป็นไปอย่างหวังไว้ (กรมการพัฒนาชุมชนกับแผนชุมชน, 2550 : 10)

ชุมชนตำบลบางนางลี่ อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงครามเป็นชุมชน มีกระบวนการขับเคลื่อน การพัฒนาชุมชนที่เข้มแข็ง มีการพัฒนาทักษะวิชาชีพ วิสาหกิจชุมชน มีหน่วยงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นทุกชั้นตอนอย่างต่อเนื่องและโปร่งใส จากความสำคัญของการมีส่วนร่วม และการสร้างความเข้มแข็งของชุมชนในท้องถิ่น โดยเน้นหลักการพึ่งตนเอง การช่วยเหลือซึ่งกัน และกัน และการรับผิดชอบต่อชุมชนของตนเอง สมาชิกหมู่บ้านจึงต้องมีบทบาทการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผน ชุมชนเพื่อพัฒนาท้องถิ่น ตั้งแต่ชั้นตอน การเตรียมความพร้อมชุมชน การวิเคราะห์ข้อมูลเรียนรู้ต้นและชุมชน การกำหนดเป้าหมายและทิศทางการพัฒนา การกำหนดแผนงานโครงการพัฒนาชุมชน และการปฏิบัติตามแผน ชุมชน คณะผู้วิจัยจึงได้ศึกษา การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนชุมชน ในตำบลบางนางลี่ อำเภอ อัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม จำนวน 5 หมู่บ้าน เพื่อที่จะศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผน ชุมชนและความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนชุมชน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนชุมชนของ ตำบลบางนางลี่ อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม ตั้งแต่ชั้นตอน การเตรียมความพร้อมชุมชน การวิเคราะห์ข้อมูลเรียนรู้ต้นและชุมชน การกำหนดเป้าหมายและทิศทางการพัฒนา การกำหนดแผนงานโครงการพัฒนาชุมชน และการปฏิบัติตามแผน ชุมชน
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผน ชุมชนของ ตำบลบางนางลี่ อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม

วิธีการดำเนินการวิจัย

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษา เรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนชุมชน กรณีศึกษา ตำบลบางนางลี่ อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม เป็นการวิจัยเอกสารประกอบกับการวิจัยเชิง สัมภาษณ์ โดยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนชุมชนของ ตำบลบางนางลี่ อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม ตั้งแต่ชั้นตอน การเตรียมความพร้อมชุมชน การวิเคราะห์ข้อมูลเรียนรู้ต้นและชุมชน การกำหนดเป้าหมายและทิศทางการพัฒนา การกำหนดแผนงานโครงการพัฒนาชุมชน และการปฏิบัติตามแผน ชุมชน โดยคณะผู้วิจัยได้วิเคราะห์เอกสารการจัดทำแผนชุมชน รายงานการจัดทำแผนพัฒนาตำบลและแจ้ง ขอความอนุเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นและขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากนายกและรองนายกองค์การ บริหารส่วนตำบลบางนางลี่ อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม และติดต่อผู้นำชุมชนในแต่ละหมู่บ้าน เพื่อทำ การชี้แจงและขอความร่วมมือเพื่อทำการเก็บรวบรวมข้อมูล นำแบบสอบถามไปให้กับผู้แทนหมู่บ้าน สมาชิก หมู่บ้านเพื่อทำการตอบแบบสอบถามและส่งคืนให้แก่ผู้วิจัยระยะเวลาที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล 60 วัน (เดือน เมษายน ถึงพฤษภาคม 2556) วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไป เพื่อให้ทราบลักษณะของกลุ่มตัวอย่างด้วยสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistic) คือ แจกแจงความถี่ (Frequency Distribution) และค่าร้อยละ (Percentage) พร้อม นำเสนอข้อมูลเป็นตารางแสดงจำนวนและร้อยละลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง วิเคราะห์ระดับของการมีส่วนร่วม

ของประชาชนในการจัดทำแผนชุมชนด้วยสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistic) คือ ค่าเฉลี่ย (Mean= \bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation = S.D.) พร้อมนำเสนอข้อมูลเป็นตารางแสดงจำนวนและร้อยละจำแนกตามการมีส่วนร่วมของประชาชนในขั้นตอนต่างๆของการจัดทำแผนชุมชน

2. ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนชุมชนของ ตำบลบางนางลี่ อำเภอมัทพวา จังหวัดสมุทรสงคราม โดยคณะผู้วิจัยได้วิเคราะห์เอกสารการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น การพัฒนาชุมชน และใช้แบบสอบถามการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนชุมชนให้กับผู้แทนหมู่บ้าน วิเคราะห์ทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนชุมชน โดยใช้สถิติ Chi-Square พร้อมนำเสนอข้อมูลเป็นตารางแสดงจำนวนและร้อยละความสัมพันธ์ปัจจัยส่วนบุคคลกับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนชุมชน

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้คือ ประชาชนชาวบ้าน 5 หมู่บ้าน ตำบลบางนางลี่ อำเภอมัทพวา จังหวัดสมุทรสงคราม จำนวน 2,755 คน (องค์การบริหารส่วนตำบลบางนางลี่. 2556 : 5) ส่วนการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างใช้สูตรคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างของ Taro Yamane ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ยอมรับความผิดพลาดได้ที่ 0.05 จำนวนกลุ่มตัวอย่างมีขนาด 349 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

สำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง โดยได้สร้างขึ้นมาโดยศึกษาจากแนวคิด ทฤษฎีและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สามารถแบ่งแบบสอบถามเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นคำถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ สมาชิกหมู่บ้าน ซึ่งเป็นคำถามปลายปิด

ตอนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนชุมชน ตั้งแต่ขั้นตอนการเตรียมความพร้อมชุมชน การวิเคราะห์ข้อมูลเรียนรู้ตนและชุมชน การกำหนดเป้าหมายและทิศทางการพัฒนา การกำหนดแผนงานโครงการพัฒนาชุมชน และการปฏิบัติตามแผนชุมชน โดยใช้การวัดแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามวิธีของลิเคิร์ท (Likert's Scale) มี 5 ระดับคือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 เป็นคำถามเกี่ยวกับข้อเสนอแนะอื่นๆแบบปลายเปิด สำหรับให้กลุ่มตัวอย่างได้แสดงความคิดเห็นการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนชุมชน

การทดสอบความเชื่อมั่น โดยการนำแบบสอบถามไปทำการทดลองใช้ (Try out) กับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะคล้ายกับกลุ่มตัวอย่างที่จะทำการศึกษา จำนวน 30 ชุด ได้แก่ ประชาชนในพื้นที่ตำบลบางนางลี่ อำเภอมัทพวา จังหวัดสมุทรสงคราม แล้วนำมาหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาเท่ากับ 0.885

ผลการวิจัย

จากการศึกษาพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 193 คน คิดเป็นร้อยละ 55.30 และรองลงมาคือ เป็นเพศชาย จำนวน 145 คน คิดเป็นร้อยละ 41.55 และไม่ตอบ จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 3.15 ด้านอายุผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 51-60 ปี คิดเป็นร้อยละ 31.52 และรองลงมาคือ อายุระหว่าง 41-50 ปี คิดเป็นร้อยละ 26.07 สำหรับด้านวุฒิการศึกษาผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีวุฒิการศึกษาประถมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 57.02 และรองลงมาคือ วุฒิการศึกษามัธยมศึกษาตอนต้น คิดเป็นร้อยละ 17.48 สำหรับด้านอาชีพผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกร จำนวน คิดเป็นร้อยละ 41.83 และรองลงมาคือ อาชีพรับจ้าง คิดเป็นร้อยละ 28.94 สำหรับสมาชิกหมู่บ้านผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นสมาชิกหมู่บ้านที่ 4 คิดเป็นร้อยละ 23.21 และรองลงมาคือ สมาชิกหมู่บ้านที่ 2 คิดเป็นร้อยละ 22.35

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการจัดทำแผนชุมชน แสดงเป็นค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับความคิดเห็นตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในภาพรวมและจำแนกเป็นรายด้าน ดังนี้

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการจัดทำแผนชุมชน

ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการจัดทำแผนชุมชน	\bar{X}	S.D.	ระดับการมีส่วนร่วม
การเตรียมความพร้อมของชุมชน	3.63	0.83	มาก
การวิเคราะห์ข้อมูลชุมชน	3.46	0.85	ปานกลาง
การกำหนดเป้าหมายและทิศทางการพัฒนา	3.42	0.85	ปานกลาง
การกำหนดแผนงานโครงการพัฒนาชุมชน	3.46	0.81	ปานกลาง
การปฏิบัติตามแผนชุมชน	3.42	0.86	ปานกลาง
ค่าเฉลี่ยรวม	3.48	0.76	ปานกลาง

จากตารางที่ 1 พบว่า ภาพรวมระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการจัดทำแผนชุมชน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.48 อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า การเตรียมความพร้อมของชุมชน มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 3.63 อยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ การวิเคราะห์ข้อมูลชุมชน และการกำหนดแผนงานโครงการพัฒนาชุมชน มีค่าเฉลี่ยเท่ากันเท่ากับ 3.46 อยู่ในระดับปานกลาง และการกำหนดเป้าหมายและทิศทางการพัฒนา และการปฏิบัติตามแผนชุมชน มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดเท่ากันเท่ากับ 3.42 อยู่ในระดับปานกลาง

การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการจัดทำแผนชุมชน ได้ผลการศึกษาดังนี้

ตารางที่ 2 ผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการจัดทำแผนชุมชน

ปัจจัยส่วนบุคคล	ความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการจัดทำแผนชุมชน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05
เพศ	ไม่มีความสัมพันธ์
อายุ	ไม่มีความสัมพันธ์
วุฒิการศึกษา	มีความสัมพันธ์
อาชีพ	ไม่มีความสัมพันธ์
สมาชิกหมู่บ้าน	มีความสัมพันธ์

จากตารางที่ 2 ผลการศึกษาพบว่า เพศ อายุ อาชีพ ไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการจัดทำแผนชุมชน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนวุฒิการศึกษาและการเป็นสมาชิกหมู่บ้านมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนชุมชน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

อภิปรายผลการวิจัย

ภาพรวมระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการจัดทำแผนชุมชน อยู่ในระดับปานกลาง แสดงถึงประชาชนส่วนใหญ่ในพื้นที่แต่ละหมู่บ้านเห็นถึงความสำคัญของการจัดทำแผนชุมชน มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน ที่จะกำหนดทิศทางและแนวทางการพัฒนาชุมชน เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาที่เผชิญอยู่ในปัจจุบัน ความเร่งด่วนที่ต้องการพัฒนาให้สมาชิกในหมู่บ้านมีคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นและสอดคล้องกับความต้องการของประชาชนในแต่ละหลังคาเรือน

สำหรับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนชุมชน เมื่อพิจารณาตามรายด้าน สามารถอภิปรายผลการศึกษาได้ ดังนี้

1. ด้านการเตรียมความพร้อมของชุมชน

การมีส่วนร่วมของประชาชน ในการจัดทำแผนชุมชน ด้านการเตรียมความพร้อมของชุมชน อยู่ในระดับมาก เนื่องจากผู้นำชุมชน สมาชิกหมู่บ้านได้รับการประชาสัมพันธ์ถึงหลักการสำคัญ องค์ความรู้การมีส่วนร่วมของชุมชนและแนวทางการจัดทำแผนชุมชนจากหน่วยงานภาครัฐ องค์การบริหารส่วนตำบล ทำให้สมาชิกแต่ละหมู่บ้านมีความเข้าใจอันดีในวิธีการ ขั้นตอน และประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการจัดทำแผนชุมชนทำให้มีการเตรียมความพร้อมสำหรับข้อมูลด้านสภาพภูมิศาสตร์ ภูมิอากาศ วัฒนธรรม ประเพณี ทรัพยากรทางธรรมชาติและชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนเพื่อเป็นข้อมูลเบื้องต้นที่ใช้สำหรับจัดแผนชุมชนในขั้นตอนถัดไป

2. ด้านการวิเคราะห์ข้อมูลชุมชน

การมีส่วนร่วมของประชาชน ในการจัดทำแผนชุมชน ด้านการวิเคราะห์ข้อมูลชุมชนอยู่ในระดับปานกลาง เนื่องจากผู้นำชุมชน สมาชิกหมู่บ้านมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการวิเคราะห์ข้อมูลชุมชนไม่เพียงพอซึ่งการวิเคราะห์ข้อมูลชุมชนนั้น ต้องมีการเรียนรู้ข้อมูลจากชุมชนจากสิ่งที่มีอยู่ในปัจจุบัน วิเคราะห์ศักยภาพของ

ชุมชน ทรัพยากร ทูทางสังคม สภาพปัญหา จากนั้นวิเคราะห์จัดลำดับความสำคัญของปัญหา ความต้องการของชุมชน หาสาเหตุที่แท้จริงของปัญหา วิธีการแก้ไขปัญหาและแนวทางการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน ฉะนั้นต้องมีการให้องค์ความรู้ด้านการวิเคราะห์ข้อมูลชุมชนอย่างถูกต้องและเป็นไปตามขั้นตอนของการจัดทำแผนชุมชน

3. ด้านการกำหนดเป้าหมายและทิศทางการพัฒนา

การมีส่วนร่วมของประชาชน ในการจัดทำแผนชุมชน ด้านการกำหนดเป้าหมายและทิศทางการพัฒนา อยู่ในระดับปานกลาง เนื่องจากสมาชิกหมู่บ้านยังมีบทบาทการแสดงความคิดเห็นการกำหนดวิธีการแก้ไขปัญหาที่สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนเพียงบางส่วน รวมทั้งการกำหนดเป้าหมายและทิศทางการพัฒนาของชุมชน ประชาชนยังมีความรู้ความเข้าใจการพัฒนาศักยภาพของทรัพยากรในท้องถิ่นไม่เพียงพอ ฉะนั้นหน่วยงานภาครัฐ องค์กรบริหารส่วนตำบล ผู้นำชุมชน มีการเปิดโอกาสให้ประชาชนแสดงความคิดเห็นทิศทางการพัฒนาชุมชนเพิ่มขึ้น ตลอดจนถึงอบรมให้องค์ความรู้ประชาชนในด้านวิธีการและทิศทางการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน

4. ด้านการกำหนดแผนงานโครงการพัฒนาชุมชน

การมีส่วนร่วมของประชาชน ในการจัดทำแผนชุมชน ด้านการกำหนดแผนงานโครงการพัฒนาชุมชน อยู่ในระดับปานกลาง เนื่องจากผู้นำชุมชน สมาชิกแต่ละหมู่บ้านยังมีองค์ความรู้เกี่ยวกับการกำหนดวิสัยทัศน์แนวทางและจุดมุ่งหมายในการพัฒนาชุมชน การกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนา การกำหนดแผนงาน โครงการกิจกรรมและการทำประชาพิจารณ์แผนชุมชน ซึ่งต้องใช้แนวคิดทฤษฎีความรู้เรื่องนโยบายสาธารณะ การจัดทำแผน โครงการ การจัดการเชิงกลยุทธ์ นำมาช่วยในการจัดทำแผนชุมชน ฉะนั้นเพื่อให้การจัดทำแผนชุมชนมีความเชื่อมโยงกับนโยบายของภาครัฐ หน่วยงานในระดับท้องถิ่น ประชาชนต้องมีความรู้ความเข้าใจในองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อที่จะมาได้แสดงบทบาทการมีส่วนร่วมในการกำหนดแผนงานโครงการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นของตน

5. ด้านการปฏิบัติตามแผนชุมชน

การมีส่วนร่วมของประชาชน ในการจัดทำแผนชุมชน ด้านการปฏิบัติตามแผนชุมชนอยู่ในระดับปานกลาง เนื่องจากสมาชิกในแต่ละหมู่บ้านมีประชาชนเฉพาะบางส่วนที่ได้มีส่วนร่วมในการนำโครงการสู่การปฏิบัติจนสิ้นสุดโครงการ การปฏิบัติกิจกรรมในโครงการพัฒนาชุมชนและการติดตามประเมิน โครงการและแผนชุมชน ฉะนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง องค์กรบริหารส่วนตำบล ผู้นำชุมชน ควรประชาสัมพันธ์ถึงโครงการกิจกรรมการพัฒนาชุมชนผ่านสื่อต่างๆรวมทั้งในเวทีประชาคมเพิ่มขึ้น เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนแต่ละหมู่บ้านมีบทบาทการมีส่วนร่วมในกิจกรรม โครงการพัฒนาชุมชน ทั้งยังสามารถช่วยติดตามประเมินการดำเนินโครงการ แผนชุมชนให้บรรลุตามเป้าหมายที่ต้องการและเกิดประสิทธิภาพประสิทธิผลในการดำเนินงาน

สำหรับความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการจัดทำแผนชุมชน ผลการศึกษาพบว่า เพศ อายุ อาชีพ ไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนชุมชน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ทั้งนี้เนื่องจากเพศชายและเพศหญิงต่างมีสิทธิ์ในการเข้าร่วมการจัดทำแผนชุมชนเท่ากัน ตั้งแต่การเตรียมความพร้อมของชุมชน การวิเคราะห์ข้อมูลชุมชน การกำหนดเป้าหมายและทิศทางการพัฒนา การกำหนดแผนงานโครงการพัฒนาชุมชนและการปฏิบัติตามแผนชุมชน สำหรับอายุนั้นทุกช่วงอายุก็สามารถที่จะมีบทบาทการมีส่วนร่วมการจัดทำแผนชุมชนได้เช่นกัน ตั้งแต่ออกความคิดเห็น ด้านสภาพภูมิศาสตร์ ภูมิอากาศ วัฒนธรรม ประเพณี ทรัพยากรทางธรรมชาติและชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนในพื้นที่ วิเคราะห์สถานการณ์ของชุมชน เสนอโครงการ กิจกรรมหรือแนวทางในการพัฒนาชุมชน รวมทั้ง ข้าราชการ

เจ้าหน้าที่รัฐ ค้าขาย รับจ้าง เกษตร ทุกอาชีพสามารถมีบทบาทการมีส่วนร่วมการจัดทำแผนชุมชน ไม่แตกต่างกัน ฉะนั้นความแตกต่างของประชาชนด้านเพศ อายุ อาชีพจึงไม่ใช่ปัจจัยที่มีผลในการกำหนดความต้องการการมีส่วนร่วมการจัดทำแผนชุมชน เพราะถือว่าเป็นบทบาทหน้าที่ของประชาชนทุกคนในท้องถิ่น ส่วนวุฒิการศึกษา และการเป็นสมาชิกหมู่บ้านมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนชุมชน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ทั้งนี้เนื่องจากประชาชนที่มีการศึกษาระดับประถมศึกษา ส่วนใหญ่จะอยู่ในพื้นที่ชุมชนซึ่งมีความต้องการจะพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเองให้ดีขึ้นและหาแนวทางการพัฒนาชุมชน จึงเห็นถึงความสำคัญของบทบาทการมีส่วนร่วมกิจกรรมการจัดทำแผนชุมชนมากกว่าประชาชนที่มีการศึกษาในระดับที่สูงขึ้น สำหรับสมาชิกหมู่บ้านพบว่าหมู่ที่ 4 มีส่วนร่วมกิจกรรมการจัดทำแผนชุมชนมากที่สุด ซึ่งที่หมู่บ้านนี้ผู้นำชุมชนให้ความสำคัญกับบทบาทการมีส่วนร่วมของประชาชน มีการให้องค์ความรู้ผ่านกิจกรรมเวทีประชาคม ประจำหมู่บ้าน ให้สมาชิกหมู่บ้านได้ร่วมกันแสดงความคิดเห็นการพัฒนาคุณภาพชีวิต กิจกรรมการพัฒนาชุมชน การใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดความคุ้มค่า การสร้างงาน สร้างรายได้ให้กับท้องถิ่น การพัฒนาแผนชุมชนสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน ความแตกต่างการเป็นสมาชิกหมู่บ้านจึงมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมการจัดทำแผนชุมชน

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาสำเร็จลงได้ด้วยดีเพราะได้รับการสนับสนุนจากสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา ตลอดจนผู้ที่เกี่ยวข้องอาทิ นายกและรองนายกองค์การบริหารส่วนตำบลบางนางลี่ข้าราชการ เจ้าหน้าที่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ที่อำนวยความสะดวกและมีส่วนร่วมในการแนะนำในฐานะผู้ทรงคุณวุฒิ และที่สำคัญต้องขอขอบคุณผู้นำชุมชน คณะกรรมการหมู่บ้านและประชาชนในชุมชนตำบลบางนางลี่ อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงครามที่มีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลและเข้าร่วมกิจกรรมที่มีผลต่อการศึกษาในครั้งนี้

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงมหาดไทย. กรมการพัฒนาชุมชน. 2550. **แนวทางการพัฒนาคุณภาพแผนชุมชน**. กรุงเทพมหานคร : กลุ่มงานส่งเสริมและพัฒนาระบบบริหารจัดการชุมชน สำนักส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพชุมชน กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงฯ.

คณะกรรมการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ประชาชนอยู่ดีมีสุข. 2550. **ประกาศเรื่อง แนวทางการดำเนินโครงการภายใต้แผนงานยุทธศาสตร์อยู่ดีมีสุขระดับจังหวัด พ.ศ. 2550**.

ศักดิ์ ศแสฉาย,และคณะ. 2556. **ทุนทางสังคมกับการพัฒนาชุมชนบางนางลี่ อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม**. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.

สมหมาย แจ่มกระจ่าง. 2551. **การเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน : กรณีศึกษาการจัดทำแผนชุมชนเทศบาลตำบลบางพระ จังหวัดชลบุรี**. วารสารการศึกษาและพัฒนาสังคม.

สัมพันธ์ เตชะอธิก,และคณะ. 2540. **การพัฒนาความเข้มแข็งขององค์กรชาวบ้าน**. ขอนแก่น : สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

องค์การบริหารส่วนตำบลบางนางลี่. **ข้อมูลตามทะเบียนจำนวนประชากรและจำนวนครัวเรือนแต่ละหมู่บ้าน ณ เดือน เมษายน 2556**. สมุทรสงคราม : องค์การบริหารส่วนตำบลบางนางลี่.